

Bűncselekmények a fizetéseképtelenségi eljárásokban

készítette:Bartha Péter
Neptun kód: CMOWRA
2024

Bevezetés

- A társadalmi életet a normák szabályozzák. A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között helyezkedik el.
- A fizetéseképtelenségi szakértő egyik fő feladata, hogy a fizetéseképtelenségi eljárásokban az adós vagyonát felkutassa, és azok be nem tartása szankciók kiszabásával jár együtt. A csődbűncselekmény a gazdálkodás az adós vagyonából a hitelezők kielégítést nyerjenek. A fizetéseképtelenségi eljárásokban gyakran tapasztalható, hogy az adós társaságok vezető tisztségviselői elkövetnek bűncselekményeket.
- A szakdolgozat témaválasztását indokolta, hogy szakmai érdeklődésem van a fizetéseképtelenségi eljárások során felmerülő bűncselekmények iránt.
- A gyakorlati életben számos csődbűncselekmény elkövetésével találkozom. A fizetéseképtelenségi eljárásokat az 1991.évi XLIX. Törvény szabályozza, a végelszámolásokat a 2006.évi V.tv. szabályozza. A szerkezetátalakítási eljárásokat a 2021.évi LXIV.tv. Szabályozza.
- A fizetéseképtelenségi szakértő kötelezettsége, hogy amennyiben észleli csődbűncselekmény elkövetésének gyanúját, azt haladéktalanul köteles bejelenteni a Cstv.33§ (4) bek. szerint.
- A bűncselekmények vonatkozásában statisztikai számsorokkal elemzem a bűncselekmények alakulását. Az adatsorokból következtetések levonására kerül sor.

Gazdasági bűncselekmények történeti áttekintése

- A cégjog gyökerei már a Római jogig a XII. táblás törvényekig vezethetőek vissza. A modern csődjog Itáliából eredt. Rocco: Mercatorum Notabilia (1655) külön említést érdemel, mivel ebben a műven találkozhatunk először az alábbi csődjogi kifejezésekkel: csődhirdetmény, sorrend, illetve arány szerinti kielégítés, könyvek, számadások, megvizsgálása, csődnek kényszeregyezségnek való megszüntetése.
- A Csemegi Kódex (1932.évi IX.tv)
- Csemegi Károly fogalmazta meg a büntető jog általános elveit és rendelkezéseit. A kódexben kerül megfogalmazásra a csalárd és a vétkes bukás megfogalmazása. 1932.évi IX. törvény hatályon kívül helyezte a Csemegi Kódexet, mely pontosabb fogalmi meghatározásokkal új csődbűncselekményeket fogalmazott meg.
- II.világháborút követően életbe lépett a BHÖ (Büntető Anyagi Jogszabályok)
- 1950.II.sz. törvény Büntető Törvénykönyv általános része.
- 1978.IV.törvény: szabályozott olyan tényállásokat, melyek közvetlenül vagy közvetetten kapcsolatba hozhatóak a hitelezői érdekek védelmével.
- Csődtörvény: 1991.évi XLIX.tv.
- Új btk: 2012.évi C. törvény: gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények: számviteli rend megsértése, csődbűncselekmény, tartozás fedezetének elvonása, feljelentési kötelezettség elmulasztásának törvényi tényállása

Csődbűncselekmény

- Csődbűncselekmény alanya: az adós társaság volt vezető tisztségviselője.
- A csődbűncselekmény elkövetési módjai:
 - -vagyon elrejtése, eltitkolása
 - -vagyon megrongálása, megsemmisítése
 - -színlalt ügylet kötése
 - -ésszerű gazdálkodás követelményeivel ellentétes magatartása
 - -vétkes gazdálkodás
 - -csalárd bukás
 - -fedezetelvonó csőd
 - -hitelező jogtalan előnyben részesítése

Csődbűncselekmény gyakorlati példák feljelentési kötelezettség elmulasztása

- -adós társaság gépjárművét nem adja át az adós társaság volt vezető tisztségviselője
- -tevékenységet lezáró mérlegben szereplő tételekkel nem számol el a volt vezető tisztségviselője (pl. házi pénztár, készletek, követelések)
- Pénz felvétele az adós társaság bankszámlájáról a felszámolási időszak alatt
- A fenti bűncselekmények kapcsán a fizetéseképtelenségi szakértőt feljelentési kötelezettség terheli a Btk 404/A § alapján: „Az a felszámoló, aki a felszámolási eljárás során hitelt érdemlően tudomást szerez a számvitel rendjének megsértése (403§) vagy a csődbűncselekmény (404§) elkövetéséről, és erről a hatóságnak, mihamarabb, nem tesz bejelentést, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”

Csődtörvény és a Büntető Törvénykönyv összefüggései

- -A Csődtörvény ,valamint a Büntető Törvénykönyv is számos esetben módosításra került.
- -A Csődtörvényben megtalálható az adós, hitelező, felszámolási vagyon, fizetéseképtelenség stb. fogalmai.
- Btk.289§ kerül megfogalmazásra a számviteli fegyelem megsértésének vétsége. A törvény akkor rendel el büntetést, ha a gazdálkodó helyzetének áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja, vagy megnehezíti.
- 1992.évi XIII.törvény 2 § alapján a Btk.290 §-ában a csődbüntett törvényi tényállása került megfogalmazásra. Ebben a törvényben került megfogalmazásra a hitelező jogtalan előnyben részesítése.
- Az I. csődtörvény novella és a IV.csődtörvény novella szükségessé tette a Btk. módosítását.
- 2006.évben lépett hatályba a gazdasági társaságokról szóló 2006.évi IV.törvény. (Gt.),valamint a cégnyilvánosságról, a bírósági eljárásról, és a végelszámolásról szóló 2006.évi V.törvény. (Cégtörvény)
- Új Btk: 2012.évi C.törvény XLI. fejezetében a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények között szabályozza a felszámolási eljárásokban leggyakrabban előforduló bűncselekményeket:számviteli rend megsértése, csődbűncselekmény, tartozás fedezetének elvonása

A fizetéseképtelenségi szakértő kötelezettségei bűncselekményekben

- A Cstv.3 § alapján a fizetéseképtelenségi szakértő a felszámoló.
- A Cstv.27/B§ (1) alapján a felszámoló jogkörét a felszámolóbiztos gyakorolja.
- A fizetéseképtelenségi szakértő fő feladata, hogy a hitelezők érdekeit tartsa szem előtt. Célja a hitelezők minél magasabb szintű pénzbeli kielégítése. A fizetéseképtelenségi szakértő felméri az adós vagyonát, az adós társaság élő és a már lejárt szerződéseit átvizsgálja, felméri a felszámolási körbe vonható, és az azon kívül eső vagyon körét és mértékét.
- Fő feladata a felszámolási nyitó mérleg készítése, a hitelezői igények besorolása, nyilvántartása vétele, lehetőség szerint a hitelezők pénzbeli kielégítése.
- A fizetéseképtelenségi szakértő átvizsgálja az adós társaság könyvelési iratanyagait, és ha az adós vagyonát nem adja át az adós társaság volt vezető tisztségviselője, úgy abban az esetben a fizetéseképtelenségi szakértő bírságolási kérelmet terjeszt elő a volt vezető tisztségviselővel szemben az illetékes Törvényszék előtt.
- Az adós gépjárműve nem lelhető fel, úgy abban az esetben tárgykörözési kérelem benyújtása szükséges a Törvényszék felé.
- A feljelentés sokszor nehézkes, mivel a bizonyítási eszközök korlátozottak. (hiányos iratanyag)

Fizetéseképtelenséggel közvetlenül összefüggő bűncselekmények

- **Számvitel rendjének megsértése:**
- Btk.403§ „Aki a számvitelről szóló törvényben vagy a felhatalmazásán alapuló jogszabályokban előírt bizonylati rendet megsérti vagy könnyvezetési, beszámoló készítési kötelezettségét megszegi, és ezzel megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hibát idéz elő, vagy az adott üzleti évet érintően vagyoni helyzete áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja, bűntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.
- Beszámoló készítési kötelezettség azt jelenti, hogy a gazdálkodó a működéséről, vagyoni pénzügyi jövedelmi helyzetéről a könyvviteli rendszer adatai alapján időszakonként beszámolót köteles készíteni. A beszámoló egy írásos dokumentum, mely egy adott bizonyos időszak rendszerint egy év utólagos pénzügyi tükre.
- A beszámolónak megbízható és való képet kell adni a gazdálkodó vagyonáról vagy annak összetételéről.
- A Cstv.31.§ (1) bek. tartalmazza az adós volt vezető tisztségviselőjének kötelezettségeit.
- A gyakorlati életben gyakran előforduló probléma, hogy az adós volt vezető tisztségviselői több év beszámolóit nem teszik közzé, és nem készítik el a beszámolókat.

Tartozás fedezetének elvonása, gazdasági adatszolg. elmulaszt

- **A tartozás fedezetének elvonását** a Btk.405§ tartalmazza.
- „Aki írásbeli szerződés alapján fennálló követelés fedezetéül szolgáló vagyont részben vagy egészben elvonja, és ezzel a tartozás kiegyenlítését részben vagy egészben megghiúsítja vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”
- A bűncselekmény elkövetéséhez szükséges írásbeli szerződés, mely lehet közokirat, vagy teljes bizonyító erejű magánokirat ,vagy egyszerű magánokirat.
- A bűncselekmény elkövetési tárgya a fedezetéül szolgáló vagyon elvonása. Az elvonás formáját a törvény nem határozza meg, annak különböző formái lehetnek a gyakorlatban. Ilyen a vagyon megterhelése, eladása, elajándékozása, jogellenes hasznosítása, megsemmisítése stb.
- **Gazdasági adatszolgáBt.409§ltatási kötelezettség elmulasztása:** Btk.409 § tartalmazza.
- Közreműködés a cég ismeretlenné válásában, fantomizálódás elősegítése, közreműködés ismeretlen lakóhelyű, székhelyű tulajdonos bejegyzésében a közhitelű nyilvántartásba.

Fizetéseképtelenséggel közvetetten összefüggő bűncselekmények

- A vagyon elleni bűncselekményeket a Bt.XXXV.fejezete 370-381 §ai tartalmazza. A csődbűncselekmények általában a hitelezők megtévesztésére, és a hitelezők kifizetésének elkerülésére irányulnak.
- Rongálás: Btk-371§ (1) bek. Alapján aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.
- Sikkasztás: Btk. 372§ (1) bek. alapján: „Aki a rábízott dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik sikkasztást követ el.
- Csalás: Btk.373§ (1) bek. Alapján aki jogtalan haszonszerzés végett más tévedésbe ejt, vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz csalást követ el.
- Gazdasági csalás: Btk.374§ (1) Aki jogtalan haszonszerzés végett színlelt gazdasági tevékenységet végez, és ezzel vagyoni hátrányt okoz, gazdasági csalást követ el.
- Hűtlen kezelés: Btk.376§ (1) akit idegen vagyon kezelésével bírtak meg, és ebből kifolyó kötelességének megszegésével vagyoni hátrányt okoz, hűtlen kezelést követ el.

Költségvetést károsító bűncselekmények

- Költségvetési csalás: Btk.396§ (1) bek.
- Ezekben az esetekben a tényállásszerű magatartás megvalósításához szükséges az eredmény bekövetkezése is, az pedig a költségvetésnek történő vagyoni hátrány okozása.
- Vagyoni hátrány alatt kell érteni a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesést, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszközt is.
- Közokirat hamisítás: Btk.342 §-a szabályozza.
- Hamis magánokirat felhasználása: Btk.345 §: Aki jog vagy kötelezettség létezésének, megváltoztatásának vagy megszűnésének bizonyítására hamis, hamisított, vagy valótlan tartalmú magánokiratot felhasznál, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Statisztikai adatok értékelése

- Az ismert bűncselekmények közül a NAV végzi a nyomozást a költségvetési csalás, a számvitel rendjének megsértése, a csődbűncselekmény és az ezekkel összefüggő közokirat hamisítás, a hamis magánokirat felhasználása bűncselekményekben. A fizetéseképtelenségi eljárások 2023-ban rekord magas volt. Ezzel együtt a cégalapítások száma rekord alacsony volt. (25.700 cég) A fizetéseképtelenség eljárások magas száma miatt magasabb volt 2023-ban a bűncselekmények száma mint 2022-ben.
- 2022-ben volt 167.774 regisztrált bűncselekmény
- 2023-ban 178.172 regisztrált bűncselekmény
- Lopások száma 2023-ban 5%-al volt magasabb mint az előző évben.
- A csalások száma 18% -al volt magasabb 2023-ban , mint 2022-ben.
- Számvitel rendjének megsértése kapcsán 2019-ben követték el a legnagyobb számban, 2020-2022.évben csökkenés következett be, majd 2023-ban kis mértékű emelkedés.
- A közokirat hamisítás és a hamis magánokirat felhasználása bűncselekmény vonatkozásában 2019.évben magas számadatok voltak, míg 2020-2021.években csökkenés figyelhető meg.
- A feltorlódott kényszertörlési eljárások jelentős része már átfordult felszámolási eljárásba, így várhatóan csökkés várható.

Következtetések, Javaslatok

- Az utóbbi években megemelkedett a fizetéseképtelenségi eljárások száma. A csődbűncselekmények száma emelkedést mutatott az utóbbi években.
- A fizetéseképtelenségi szakértő számos esetben nehézségekbe ütközik a vagyon felkutatása kapcsán.
- A gyakorlatban nagyon nehezen lelhetőek fel az át nem adott gépjárművek.
- A gépjárművek köröztetése sok esetben nem jár sikerrel.
- A fizetéseképtelenségi szakértő bírság kérelmet nyújt be a Törvényszék felé, hogy az adós volt vezető tisztségviselője teljesítse kötelezettségét.
- A Törvényszék 10-200 e Ft. Pénzbírságot szab ki, mely alacsony összegnek tekinthető, és jogi hatást nem vált ki.
- A jövőben álláspontom szerint a kiszabható bírság legalacsonyabb határát 500 e Ft.összegben kellene meghatározni.
- Szükséges a Btk.404/A§-nak pontosítása, mely nem egyértelmű több pontban sem.
- A Ksh hivatal általa bűnözés alakulásáról közzétett statisztika a regisztrált bűncselekményeket tartalmazza. Ebben nem szerepelnek a csődbűncselekmények. Így a NAV adatbázist tudtam használni.

Összefoglalás

- A csődbűncselekmények jogi szabályozása hosszú történeti fejlődés után nyerte el mai formáját. Az idők folyamán a Csődtörvényben is, valamint a Büntető Törvénykönyvben is egyaránt változások történtek.
- A jogszabályok a gyakorlati életben előforduló valamennyi gazdasági bűncselekményt szabályozzák. A szabályozás alapeseti végigkísérik az adós szándékos, társadalomra veszélyes magatartásait a fizetéseképtelenségi helyzettől egészen a fizetéseképtelenségi eljárás befejezéséig.
- A hitelezők a gazdasági életben fontos szerepet töltenek be. Ennek érdekében a felszámoló célja a hitelezői igények minél magasabb szinten történő kiegyenlítése.
- A fizetéseképtelenségi szakértő az adós volt vezető tisztségviselőjétől, valamint a közhiteles nyilvántartásokból értesül az adós vagyonáról.
- A fizetéseképtelenségi szakértő a fizetéseképtelenségi eljárás megelőző 5 év beszámolóit vizsgálja annak érdekében, hogy felmerült –e a vagyonkimentés gyanúja.
- Problémát jelent, hogy az adós volt vezető tisztségviselői egyre jobban tisztában vannak a jogaikkal, valamint a jogszabályokkal, így egyre nehezebb a csődbűncselekmények feltárásának lehetősége.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet !